

До Председателя на Научно жури
по конкурс за "Професор",
н. специалност "Зоохигиена и организация на
ветеринарното обслужване", професионално направление
6. 4. Ветеринарна медицина

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за "Професор" за научна специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина за нуждите на Ветеринарномедицински факултет при Тракийски университет, Стара Загора, обявен в Държавен вестник, брой 90 , 20. 11. 2015 г.

Рецензент: проф. д- р Никола Нецов Иванов, професор по Научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", професионално направление 6.4 Ветеринарна медицина

В така обявения конкурс участват двама кандидати:

- **Красимира Иванова Узунова** – ветеринарен лекар, Ветеринарномедицински факултет, ТрУ, катедра "Общо животновъдство", секция "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните", Стара Загора, доцент по Научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", професионално направление 6.4. Ветеринарна медицина
- **Иван Димитров Иванов** – зооинженер, Земеделски научен институт, Стара Загора, доцент по Научната специалност "Овцевъдство и козевъдство", професионално направление 6.3 Животновъдство

Доцент д- р Красимира Узунова

Кратки биографични данни

Доцент д- р Красимира Иванова Узунова завършва средното си образование във Френска езикова гимназия "Ромен Ролан" /френски и испански профил/ в Стара Загора. През 1984 г. се дипломира със специалност "ветеринарна медицина" от тогавашния ВИЗВМ в същия град. Научно- преподавателският си стаж започва през 1987 година и от тогава до момента /29 г./, доц. Узунова преподава във Ветеринарномедицински факултет, ТрУ, Стара Загора по дисциплината "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните".

Академичното ѝ израстване е, както следва:

- 1996- старши асистент ;
- 1999- главен асистент;

- 2006- защита на дисертационен труд по специалността “Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване”, професионално направление 6.4 Ветеринарна медицина. Темата е: “Изследване на някои хигиенотехнологични показатели на животновъдни обекти за кучета”;

- 2008 г. – доцент.

Ръководител е на секцията по “Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните”, катедра “Общо животновъдство”, ВМФ, ТрУ.

Член на ФС на ВМФ, мандат 2011- 2015 г;

Участва в:

- Комисията на пълномощниците- ВМФ, ТрУ;

- Жилищна комисия- ТрУ;

- Тристранна работна комисия- ТрУ;

- Председател на ФНСЗ, КНСБ- ВМФ- ТрУ.

Член и на Съюза на ветеринарните лекари в България.

Владее отлично френски, много добре испански, добре руски език.

Научноизследователска дейност

От наличните документи е видно, че доц. Узунова участва в конкурса с общо 81 публикации, от които: 32 преди научното звание “доцент”, 49 след това. Разпределени са в различни направления- свиневъдство, птицевъдство, едри и дребни преживни животни, отглеждане на кучета, поведение и благополучие на животните.

Трудовете в научни списания с импакт- ранг са 11 - № 18, 19, 23, 24, 25, 32, 33, 39, 40, 45, 46 след хабилитиране.

Научните трудове в списания с импакт- фактор са 5- № 21, 22, 35, 44, 49 след хабилитиране, в списания без импакт- фактор- 65.

Водещ автор е в 29 научни публикации - № 6, 7, 8, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 31, 32 преди хабилитиране, и № 1, 2, 5, 6, 8, 11, 14, 34, 38, 40, 47, 48 след хабилитиране.

Общият брой на цитиранията е 58, от които 9 в списания с импакт- фактор, 2 в списания с импакт- ранг, а 47 в списания без импакт- фактор.

Общият импакт- фактор от научната продукция на доц. Узунова е 5. 445, общият импакт- ранг е 2. 166 /----- импакт- фактор + импакт- ранг = 7. 611.

Участия в 8 национални и 12 международни научни форуми /Хелсинки- 1997, Охрид,- 2012, Истанбул- 2012, Скопие- 2013, Тимишоара- 2014, Тимишоара- 2015, София, Троян, Русе, Стара Загора- от 1997 до сега/.

Доцент Узунова ръководи научната работа на 1 докторант към секцията по “Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните”, ВМФ, ТрУ, чиято защита на дисертационен труд предстои /2016 г./.

Ръководител на 2 и участник в извеждането на 5 междуфакултетски научно-изследователски проекта.

Рецензент е на: 5 дипломни работи, 1 ръководство за студентите по ветеринарна медицина, 3 научно- изследователски проекта.

Защитава дисертация на тема: “Изследване на някои хигиенотехнологични показатели на животновъдни обекти за кучета”. Чрез дисертационния труд доц. Узунова поставя отглеждането на кучето, като фермено животно и домашен любимец,

с което разширява обхвата на учебната програма по дисциплината "Ветеринарна хигиена" и я обогатява с нови тематични единици.

Самостоятелните монографии са две, както следва:

- **"Типизиране нервната система на кучето и социализирането му"**. В този научен труд доц. Узунова установява и предлага задължително типизиране нервната система на кучето за правилен подход на собственика към него, успешно първично социализиране и неразвитие на патологията, водеща често до изоставяне на болното животно. Като идея предложението заслужава внимание, но е необходимо уточняване на реализацията му от практическа гледна точка- кои животни, при какви условия и др.
- **"Етологични аспекти при отглеждане на животни с продуктивно и работно значение"** – второ преработено издание, 2015 г. В монографичния труд се правят интересни и оригинални анализи на науката етология и различните видове поведение. Направена е оценка на съществени технологични решения и се предлагат методи за осигуряване благополучието на животните с продуктивно и работно значение съобразно демонстрираното от тях поведение.

Членува и в редколегията на списание *"Journal Fac. Vet. Med. Istanbul Univ."*, Ветеринарномедицински факултет, Истанбул- Турция от 2013 г. /импакт- ранг 0, 134/, в което съдейства за публикуване научните трудове на млади наши колеги.

За развитието на научните връзки с ВМФ- Истанбул, получава награда от ръководството на Истанбулски университет- Република Турция.

Специализирала е двукратно във Франция /Париж/ през 1995 г, Франция /Тулуза и Бордо/ през 2000 г., Турция /Истанбул/ през 2012 г. , Турция /Истанбул/ през 2013 г.

Научни приноси

Както вече изтъкнах, научната продукция на доц. Узунова е разпределена в няколко области:

- **Свиневъдство.** Изследвани са различни хигиенотехнологични решения в условията на интензивното свиневъдство и влиянието им върху здравето, заболяемостта и продуктивността на животните - трудове № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15 преди хабилиране.

Изведени са 3 приноса с научноприложна същност:

- Проучване и препоръчване на покривни приспособления върху бокшетата за новородените прасенца през зимата, за по- бързото достигане и поддържане на началната температура на въздуха от 32- 34 °С, при която не се установява скупчване на новородените /характерно поведение/, при отрицателен топлинен баланс. Редуцира се заболяемостта, смъртността е нулева- № 1, 3, 6, 7, 15- **награда от Научната конференция на младите научни работници, Чирпан, 1988 г;**
- Отрицание на приложението на сгради тип- "веранда" за свине от категория "угояване". Те са подходящи само за подрастващите свине - № 4;
- Приложение на УВЛ лъчение при свине от различни категории и направления за по- устойчива имунна система, по- малка заболяемост, смъртност и по- голяма продуктивност – трудове № 2, 5, 8;

- **Фермено отглеждане на кучета**

Формулирани са 6 научни приноси с научноприложно и научнотеоретично естество:

- Диференцирани са фермите за кучета в България в 4 типа- питомници, приюти, развъдници, смесени. Предложен е нов образец на т. нар. "чек- листи" за преценка и

категоризация на обекти за кучета чрез точкова система- дву-, тристепенна скала- труд № 32 преди хабилиране;

- Установено и научно обосновано е задължителното типизиране нервната система на кучето с оглед успешното му социализиране и редуциране на често срещаната патология, поради неправилен подход към него;

- Установено е, че една от причините за превръщането на кучето в безпризорно е проявлението на патологията, поради непознаване на темперамента му и често срещаното репресивно отношение към него;

- Установено е, че сегашната концепция по отношение на скитащите кучета "улови, обработи, върни отново на улицата" е неефективна. Приема се, че кучето без надзор няма място на улицата, защото се явява в много случаи като стрес- фактор за хората;

- Предложени са методи за типизиране на нервната им система за успешното им първично социализиране. Типът нервна система е много значим при първичното и вторично социализиране на кучето, редом с останалите фактори на околната среда. Породната принадлежност и полът също оказват влияние в тази посока;

- Доказано е, че страхът при кучето поражда агресията му – труд № 48 /награда от Научен симпозиум в гр. Тимишоара, Република Румъния- 2014 г./;

● **Едри и дребни преживни животни.** Изследвано е влиянието на различни технологични решения върху здравето, продуктивността и поведението им- трудове № 10, 12 преди хабилиране, и № 3, 7, 9, 15, 19, 21, 22, 26, 27, 32, 41, 45 и 49 след хабилиране.

Формулирани са научнотеоретични и приложни приноси по отношение проявлението на кучето при кравите. Осъществените проучвания и получените резултати доказват, че почти цялата ортопедична патология във ветеринарната медицина се базира на състоянието на подовите настилки при отглеждането на животните. Изследвани са технологични решения за отглеждане на овце, както и сезонни експерименти върху неспецифичната устойчивост при шилета.

● **Отглеждане на птици /технологии на отглеждане, поведение, здраве-** трудове № 9, 27, 30 преди хабилиране, и № 10, 38, и 47 след хабилиране. Оригинална и новаторска е научната разработка № 47- етологично диагностициране на остеопेटроза при птици. **Научноприложен принос е твърдението за възможността заболяването да се диагностицира само съобразно патологичните прояви на болните птици-** награда от Научен симпозиум в гр. Тимишоара, Румъния, 2015 година;

● **Научни трудове с по- фундаментално и общо естество.** Изследвани са специфични характеристики и влиянието на фактори от околната среда върху развитието на някои растения, участващи в състава на различни видове фуражи за изхранване на животните- **приноси с научнотеоретичен характер** - № 23, 24 преди хабилиране. Проучено е осигуряване благополучието на животните при анатомични експерименти- № 35, 39, 42, 44 след хабилиране.

Анализира се благополучието на животните по принцип и начините за осигуряването му- № 26 преди хабилиране и № 28, 29 след хабилиране- **научнотеоретични приноси;**

- Анализират се обесивнокомпулсивните прояви при коне и едри преживни животни- **приноси с научнотеоретична същност.**

- Проучени са различни методи /Брето, Кенек, Томан и др./ за типизиране нервната система на кучета от често срещани породи в страната ни, с най- голямо значение за първичното и вторичното им социализиране- **научноприложен принос**;
- Ново и по- улеснено диференциране на животните съобразно предназначението им: животни с продуктивно и работно значение - **научнотеоретичен принос**;
- Въвеждане на ново научно направление "патоетология", изучаващ само патоетологичните състояния при животните с продуктивно и работно значение, което улеснява анализирането на патологичното поведение. Такова разделение води до по- улеснено и конструктивно изучаване на етологичните им активности- **научнотеоретичен принос**;
- Въвеждане на нови научни термини: "етологично диагностициране" и "етологична диагноза"- **научнотеоретичен принос**;
- Задължително приложение на комплексния подход: постиженията на ветеринарна хигиена, санитария, животновъдна ергономия и приложна етология- **научноприложен принос**.

За научни постижения доц Узунова получава 4 награди: България-1, Турция- 1, Румъния- 2.

Учебнопреподавателска работа

Учебнопреподавателската дейност на доц. Узунова продължава **29 години**. Разработила е учебни програми и провежда лекционни и практически занятия по "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните" за студентите по ветеринарна медицина, ТрУ.

Чете лекции и по "Стадна диагностика" на студентите от 5- ти курс, ВМФ, Стара Загора. **Води занятия в магистърската степен по "Ветеринарна администрация"** на завършили висшето си образование ветеринарни лекари.

Изнася лекции в България по въпросите на безпризорната кучешка популация /София, резиденция "Бояна", с международно участие, 2010 г./.

Двукратно представя лекции по програма "Еразъм" в Истанбулски университет на Република Турция.

Двукратно обучава чуждестранни студентите от 5-ти курс, специалност "ветеринарна медицина" по "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните" в Република Македония, ВМФ, гр. Битоля.

Представя 5 ръководства /1 самостоятелно, 4 в съавторство/ и два самостоятелни учебника /второто издание е преработено и допълнено издание на първото/ по "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните" за студентите по ветеринарна медицина. Акцентира върху зависимостта между технология на отглеждане, поведение на животните, здраве и диагностициране на заболявания чрез поведенческите им прояви.

Прилага новаторско оформление на учебниците- в специалната им част материалът е представен на раздели със заглавия по отделните "въдства", като: "Хигиена, етология и защита на едри преживни животни" , "Хигиена, етология и защита на коне" и др. За първи път се разглеждат кучета и котки.

Била е курсов отговорник на студентите по ветеринарна медицина от випуск 2008 г.

Член е на Комисията по защита на учебно- производствените практики.

Критични бележки и препоръки

По отношение на учебниците считам, че обемът на изданията е прекомерно разширен. Обект на етологичните проучвания във ветеринарната хигиена е нормалното, не толкова болестното поведение на животните. Описанието на различна патология и диагнози е предмет на клиничните дисциплини. За ветеринарната хигиена значение има най-вече приложната етология. Второто издание на учебника по преподаваната от доц. Узунова дисциплина, е със заглавие "Благополучие на животните /хигиена, етология и защита/. Мисля, че независимо от актуалността на понятието "благополучие", по-добре би било, ако заглавието в едно следващо издание, да се промени на "Ветеринарна хигиена". То дава по-точна характеристика на представения учебен материал. Все пак, авторът има право да реши как ще постъпи в тази посока. Добре би било, ако в учебника се включи и раздел по патоетология. Несъмнено учебният материал ще се обогати и ще бъде по-полезен не само за студентите по ветеринарна медицина, но и за практикуващите ветеринарни лекари.

Накратко и обобщено: Приложената справка за учебнонаучните приноси в трудовете на доц. Узунова реално отразява цялостната ѝ научнопреподавателска дейност. Учебната заетост, научната продукция, както и останалата информация за работата ѝ, като преподавател и научен работник напълно отговаря на наличната документация и покрива препоръчителните критерии и нужди на ВМФ, за заемане на академичната длъжност "професор" по научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", професионално направление 6.4 Ветеринарна медицина.

От представените материали на доц. Узунова и според личните ми впечатления считам, че тя е изграден преподавател и научен работник със специфичен облик и богата обща култура, комуникативна личност, обичана и уважавана от студентите.

Доцент д-р Иван Димитров

Кратки биографични данни

Доцент д-р Иван Димитров Иванов е роден през 1961 г. в Тополовград.

Средното си образование завършва в днешната Професионалната гимназия по ветеринарна медицина в Стара Загора, през 1980 година.

Продължава образованието си в Аграрен факултет на тогавашния ВИЗВМ, който завършва през 1987 година със специалност "зооинженерство".

Най-напред работи, като зооинженер в село Калояновец, Старозагорска област в продължение на една година.

След това постъпва на работа в днешния Земеделски научноизследователски институт в Стара Загора.

През 1998 година защитава дисертация на тема "Поведенчески реакции и определяне типа поведение при млечни овце" в тогавашния институт-НИГО по Научната специалност "Овцевъдство и козевъдство", професионално направление 6.3. Животновъдство.

През 2003 година получава научното звание "доцент".

До днес доц. Димитров работи в Земеделски институт - Стара Загора.

Владее писмено и говоримо английски, френски, италиански и руски език.

Научноизследователска дейност

В конкурса доц. д-р Димитров участва с **57 броя научни трудове след хабилитиране**, т. е. за периода 2003- 2016 година.

От тях 7 публикации са в списания с импакт фактор /4, 398/.

Общият брой на цитиранията е 507. От тях 241 са в списания с импакт- фактор. Прави впечатление големият брой цитирания /повече от 70/ от неговата докторантка Жана Пеева, с която имат и съвместни публикации.

Импакт- факторът от трудовете в научни списания е **14, 734**, а от цитиранията **401, 599**.

Общ импакт- фактор - 416, 33.

Ръководител и участник в 23 проекта.

Участник в 7 извънпланови научни проекти, ръководител на един, финансиран от МОН.

Има 6 участия в международни проекти.

Притежава авторски свидетелства и патенти. Например, патент за участие в създаване на порода Синтетична популация Българска млечна овца, №10645.

Ръководител на един докторант, защитил дисертационния си труд, както и консултант на един чуждестранен специалист от Италия.

Автор е на 1 самостоятелна монография.

Специализирал е няколко пъти във Франция.

Научната продукция на доц. Димитров е изцяло в област овцевъдство и козевъдство. Почти всички научни трудове представят проучвания и изследвания в посочената научна материя и са свързани с начините на отглеждане на овце и дзвизки. Анализирани са различни поведенчески прояви на овцете, както и благополучието им във физиологичен и генетичен план.

Представената научна продукция не покрива изискванията по обявената в Държавен вестник специалност /"Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване" с професионално направление 6.4 Ветеринарна медицина/. Която предполага много по- широкоспектърни проучвания за всички видове животни с различно значение, поради което кандидатът трябва да е завършил специалност "ветеринарна медицина".

Още по- важно е влиянието на факторите на околната среда /технологии на отглеждане, включващи всички елементи от развитието на животните/ върху здравословния им статус. Предметът на ветеринарната хигиена и организацията на ветеринарното обслужване е много по- мащабен, а същността му е чисто профилактичнoмедицинска, т. е., от тази гледна точка изследванията и резултатите от тях са отправени към опазване здравето на животните и ветеринарномедицинската организация за постигането му.

Научните трудове на доц. д-р Димитров имат своето логично място в зооинженерната наука по научната специалност "Овцевъдство и козевъдство" с професионално направление 6.3 Животновъдство.

Но, не и с научната специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване", професионално направление 6.4 Ветеринарна медицина- явно несъответствие с обявата в Държавен вестник.

Учебнопреподавателска дейност

В представените документи не открих:

- Учебник за студентите по ветеринарна медицина;
- Ръководство за студентите по ветеринарна медицина;
- Учебна заетост от 30 лекционни часа за студентите по ветеринарна медицина;
- Документ, доказващ преподавателска дейност.

В предоставените ми допълнителни материали също липсват посочените документи. В писмо-отговор, доц. Димитров мотивира правото си за участие в настоящия конкурс с членство в научноизследователски екип в ТрУ. Това е така, ако колективът и проектът бяха с ветеринарнохигиенна насоченост, не с генетична. Защото катедра "Общо животновъдство" включва 4 отделни и различни секции: "Генетика и развъждане", "Радиоекология", "Хранене и агрономия", "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните".

Накратко и обобщено: Считаю, че научната продукция и трудов стаж на доц. Иван Димитров не съответстват на препоръчителните критерии, изисквания и нужди на Ветеринарномедицински факултет, Стара Загора, точно отразени в обявата в Държавен вестник.

Заклучение

Съобразно представените материали, считам, че доц. Красимира Узунова напълно отговаря на препоръчителните критерии за присъждане на академичната длъжност "професор", в съответствие с ПРАС на ТрУ /Приложение № 8. 2/.

Предлагам на почитаемото научно жури и ФС при ВМФ да присъди на доц. Красимира Иванова Узунова академичното звание "професор" по научна специалност "Зоохигиена и организация на ветеринарното обслужване" за нуждите на секция "Ветеринарна хигиена, етология и защита на животните", катедра "Общо животновъдство", ВМФ, ТрУ, Стара Загора, по професионалното направление 6.4 Ветеринарна медицина.

6. 04. 2016 г.
Ст. Загора

Подпис:.....
/проф. д-р Н. Нецов/

